



Marknadskontroll av byggprodukter

Slutrapport för sågat konstruktionsvirke

Marknadskontroll av byggprodukter

Slutrapport för sågat konstruktionsvirke

Titel: Marknadskontroll av byggprodukter – slutrapport för sågat konstruktionsvirke

Utgivare: Boverket, mars, 2020

Diarienummer: 3.5.4 3070/2019

Webbplats: www.boverket.se/mk

Telefon: 0455-35 30 00

Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Rapporten finns i pdf-format på Boverkets webbplats.
Den kan också tas fram i alternativt format på begäran.

Förord

Denna rapport avslutar Boverkets marknadskontrollprojekt avseende sågat konstruktionsvirke. Projektet har omfattat dokumentationskontroll av sågat konstruktionsvirke som finns på den svenska marknaden.

Slutrapporten är sammanställd av jurist Elin Mattsson i samarbete med jurist Ieva Kisieliute och byggproduktexpert Sara Elfving på Tillsynsenheten.

Karlskrona, mars 2020

Peter Fransson
avdelningschef

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund.....	6
Inledande uppgifter	7
Dokumentationskontroll	8
Urval för kontroll	8
Resultat av dokumentationskontrollen	8
Slutsatser	11

Sammanfattning

Denna rapport avslutar Boverkets marknadskontrollärende avseende sågat konstruktionsvirke.

Syftet med marknadskontrollen var att säkerställa att det sågade konstruktionsvirke som tillhandhålls i Sverige uppfyller gällande krav. Inom ramen för detta projekt kontrollerades 14 tillverkare.

I detta projekt genomfördes inga provningar utan endast dokumentationskontroll. Samtliga tillverkare som hade avvikelser i sin dokumentation kontaktades och fick tillfälle att korrigera bristerna. Mot bakgrund av genomförda kontroller och resultatet av kontakterna med de berörda tillverkarna finner Boverket att projektet kan avslutas.

Bakgrund

Under augusti 2019 till mars 2020 har Boverket utfört marknadskontroll av sågat konstruktionsvirke som tillhandahölls på den svenska marknaden.

Boverkets marknadskontroll har under de senaste åren lagt mycket fokus på byggprodukter med en bärande funktion. Boverkets marknadskontroll av sågat konstruktionsvirke har utgjort ett led i Boverkets marknadskontroll av bärverksdelar.¹ Den främsta anledningen till att utföra tre marknadskontrollprojekt avseende bärverksdelar tätt inpå varandra är att sådana produkter, oavsett material, spelar en central roll för byggnadsverks bärförmåga, stadga och beständighet.

Därför är det av yttersta vikt att produkternas egenskaper bedöms och redovisas korrekt. På så vis hjälper det byggherren att se till att det färdiga byggnadsverket uppfyller de tekniska egenskapskraven i byggregelverket.

Marknadskontrollen har gett en möjlighet för Boverket att informera aktörer i branschen om gällande krav, och att få en insikt i branschens frågeställningar. Kontrollens grundsyfte har varit att säkerställa att tillverkarna följde gällande krav. Resultatet av marknadskontrollen redovisas i denna rapport.

¹ År 2015 – 2017: lastbärande stålkonstruktioner.

År 2017 – 2018: förtillverkade betongelement med en bärande funktion.

Inledande uppgifter

Kravet på prestandadeklaration och CE-märkning av byggprodukter som omfattas av en harmoniserad standard gäller från den 1 juli 2013 då EU:s byggproduktförordning 305/2011² blev tillämplig fullt ut.

Aktuell harmoniserad standard

Sågat konstruktionsvirke omfattas av den harmoniserade standarden SS-EN 14081-1:2005+A1:2011.

En nyare version av standarden är framtagen av det europeiska standardiseringsorganet CEN.³ Denna har ännu inte publicerats i Europeiska unionens officiella tidskrift, EUT, och får därför inte användas som grund för prestandadeklaration och CE-märkning.⁴

System för bedömning och fortlöpande kontroll av prestanda

Sågat konstruktionsvirke omfattas av system 2+ för bedömning och fortlöpande kontroll av prestanda.

System 2+ innebär bland annat att tillverkaren ska utföra en bedömning av byggproduktens prestanda (utifrån provning, inklusive stickprov, beräkning, tabellerade värden eller beskrivande dokumentation av produkten), tillverkningskontroll i fabrik, samt provning av stickprov som tagits av tillverkaren i tillverkningsanläggningen enligt fastställd provningsplan.

Tillverkaren ska vända sig till ett anmält organ för att få ett intyg⁵ om överensstämmelse för tillverkarens tillverkningskontroll (certifiering). För att kunna utfärda ett sådant intyg gör det anmälda organet en första besiktning av tillverkningsanläggningen och tillverkningskontrollen i fabrik, samt övervakar, bedömer och utvärderar fortlöpande tillverkarens tillverkningskontroll.

Det intyg som tillverkaren fått för sin tillverkningskontroll avser deras tillverkningsanläggning. Har tillverkaren flera tillverkningsanläggningar ska det anges i intyget.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 av den 9 mars 2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EEG.

³ SS-EN 14081-1:2016+A1:2019 Träkonstruktioner – Sågat konstruktionsvirke – Del 1: Allmänna krav för visuell och maskinell hållfasthetssortering.

⁴ Uppgift hämtad i november år 2019.

⁵ Ofta används benämningen ”certifikat” i stället för ”intyg”.

Dokumentationskontroll

Urval för kontroll

Urvalet till Boverkets marknadskontroll byggde på omvärldsbevakning, som omfattade såväl en kartläggning av marknaden som tips från allmänheten. För att urvalet skulle bli så representativt som möjligt beaktade Boverket företagets storlek och geografiska läge.

Urvalet resulterade i att 14 tillverkare kontaktades i samband med kontrollen, vilket motsvarar ungefär tio procent av branschen.

Resultat av dokumentationskontrollen

Boverket begärde in intyg om överensstämmelse för tillverkningskontrollen i fabrik från anmält organ, prestandadeklarationer och CE-märkningar för en valfri produkt från samtliga tillverkare som ingick i kontrollen.

Marknadskontrollen visade på flera brister i tillverkarnas dokumentation. Bristerna i dokumentationen beskrivs nedan under respektive rubrik. Efter kommunikation med de berörda tillverkarna har de genomfört eller påbörjat genomförandet av nödvändiga rättelser.

Certifiering

Inhämtade intyg visade att samtliga tillverkare innehade nödvändig certifiering.

Vissa tendenser till övercertifiering noterades, dvs. det förekom certifiering av företag som inte agerade som tillverkare i byggproduktförordningens mening utan endast som tjänsteleverantörer åt andra företag. Ackrediteringsmyndigheten Swedac har upplysts om denna företeelse.

Prestandadeklaration

Samtliga prestandadeklarationer som Boverket fick ta del av inom ramen för projektet var behäftade med formella brister.

Enligt byggproduktförordningen ska varje produkttyp tilldelas en unik identifikationskod. Syftet med koden är att koppla byggprodukten till den specifika uppsättningen prestandanivåer eller prestandaklasser hos en byggprodukt i enlighet med den prestandadeklaration som upprättas för produkten. Byggprodukternas mottagare måste entydigt kunna identifiera denna uppsättning prestandanivåer eller prestandaklasser för varje enskild produkt.

Många prestandadeklarationer innehöll generiska produktnamn, exempelvis ”sågat konstruktionsvirke”, vilket inte är tillräckligt unikt och försvårar spårbarheten. Dessutom avsåg prestandadeklarationerna flera olika träslag, som per definition utför olika produkttyper och ska ha egen dokumentation. Prestandadeklarationerna innehöll även information som inte krävdes enligt byggproduktförordningen och den harmoniserade standarden. Detta korrigerades när Boverket påtalade bristerna.

Under projektets gång konstaterade Boverket att det rörde sig om systemfel, dvs. brister som gick att härleda till felaktiga mallar som hade spridit sig till stora delar av branschen. För att lösa detta problem tog Boverket fram informationsmaterial och spred denna till berörda tillverkare, deras konsulter, certifieringsorgan och branschorganisationer.

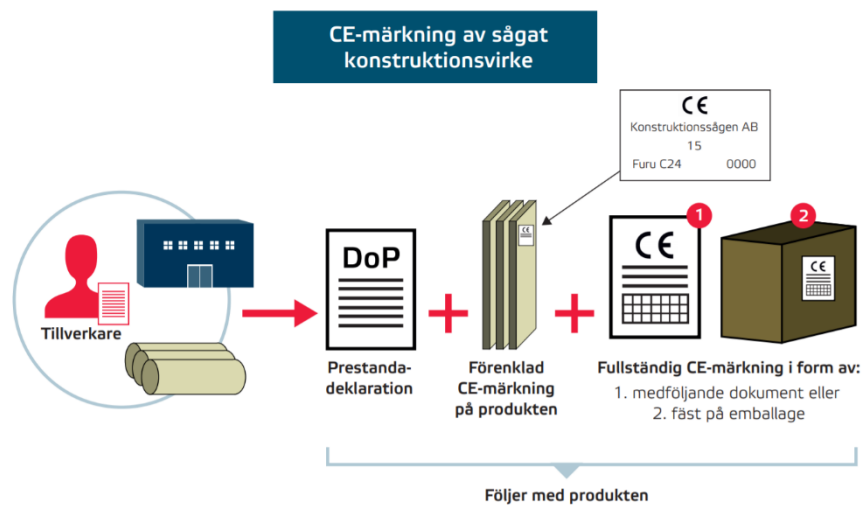
CE-märkning

Samtliga CE-märkningar som Boverket fick ta del av inom ramen för projektet var behäftade med formella brister. Den vanligaste bristen var att en förenklad CE-märkning hade anbringats direkt på produkten. Sådan ofullständig märkning innebar att stora delar av den information som krävs enligt byggproduktförordningen saknades.

Under projektets gång konstaterade Boverket att den ofullständiga märkningen berodde på tekniska begränsningar hos sågverken, dvs. maskinernas begränsade förmåga att märka produkten med den information som krävs enligt byggproduktförordningen.

Till följd av detta bedömde Boverket att det inte var tekniskt möjligt att få med all den information som krävs enligt byggproduktförordningens artikel 9. Lösningen blev istället att anbringa en komplett CE-märkning på ett medföljande dokument, se illustration nedan.

Boverket bedömde även att den befintliga förenklade märkningen direkt på produkten fick finnas kvar.



Figur 1: illustration över dokumentation för konstruktionsvirke

Slutsatser

Boverkets marknadskontroll av sågat konstruktionsvirke utgjorde ett led i Boverkets kontrollinsats avseende bärverksdelar.

Projektet inleddes med besök hos tre tillverkare. Syftet med dessa besök var inte att samla in dokumentation utan för att få en ökad förståelse för tillverkningsprocessen och den terminologi som används av branschen. Själva kontrollinsatsen har genomförts genom skrivbordskontroller. Syftet med det valda arbetssättet i detta projekt var att reducera kostnader för och miljöpåverkan från resor samt att Boverket fick utrymme att kontakta fler ekonomiska aktörer med högre representativt värde för den svenska branschen, än om det gjorts företagsbesök i varje enskilt ärende.

Den dokumentation som Boverket fick ta del av i projektet visade på ungefär samma typer av formella brister hos samtliga företag. Bristerna bestod i att prestandadeklarationerna och CE-märkningarna saknade produktspecifik information.

Boverket noterade även en viss övertolkning av reglerna, som kom till uttryck genom certifiering av företag som inte var tillverkare i byggproduktförordningens mening.



Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se